

Nepoznati Klimt - Ljubav, smrt, ekstaza

U relativno malobrojnom slikarskom opusu jednog od najznačajnijih svjetskih umjetnika riječke slike predstavljaju iznimnu vrijednost

Napisala: **dr. sc. Irena Kraševac**

Fotografije: **Muzej grada Rijeke, Hrvatski restauratorski zavod**

Ansambl s devet slika koje su 1884./1885. naslikali braća Klimt i Franz Matsch za kazalište u Rijeci stilski je i tematski zaokružena cjelina koja je tek u novije vrijeme pobudila zanimanje stručne javnosti, a rezultirala je temeljitim restauratorskim zahvatom te novim interpretativnim promišljanjima hrvatskih i austrijskih stručnjaka. Prigodu za temeljitu obradu ovoga slikarskog opusa omogućio je Muzej grada Rijeke koji se prihvatio zahtjevne produkcije i realizacije izložbe *Nepoznati Klimt – ljubav, smrt, ekstaza*, na kojoj se prvi put restaurirana djela pokazuju javnosti i objašnjava kontekst njihova nastanka.

Jedino kazalište u Hrvatskoj koje je sačuvalo svoj cjeloviti prvobitan izgled, kakav je planiran i realiziran u doba otvorenja kazališne zgrade 1885., jest Hrvatsko narodno kazalište Ivana pl. Zajca u Rijeci. Kazalište je sagrađeno prema projektu slavnih arhitekata Fellnera i Helmera, koji su se specijalizirali za

kazališne zgrade u historicističkom stilu te su ih diljem Monarhije projektirali pedesetak, a u Hrvatskoj kazališta u Varaždinu, Rijeci i Zagrebu. Arhitekti su na preporuku profesora Ferdinanda Laufbergera sa Škole umjetničkog obrta u Beču započeli suradnju s mladim talentiranim slikarima – braćom Klimt i Franzom Matschom, koji su trebali izraditi oslike za unutarnju dekoraciju riječkoga kazališta. Njihovo zajedničko djelovanje poznato je pod nazivom *Die Künstler-Compagnie*, što je bio odraz poduzetničkog duha mladih slikara koji su se tek probijali na umjetničkoj sceni. Prije nego što su ih poslali u Rijeku, slike su izložili u prostoru Umjetničko-obrtnog muzeja u Beču i dobili pohvalne kritike. Oni nisu nazočili postavljanju slika u riječkom kazalištu, koje su prema planovima arhitekata umetnute u štuko-okvire na svodu gledališta, iznad proscenija i svećanih loža.

Slike su niz godina bile gotovo nepoznate javnosti i nezanimljive stručnjacima, a na

njima su se taložile čestice prašine koje su lebdjele pod svjetlima kazališnih reflektora. U povodu 150. obljetnice Klimtova rođenja, 2012. objavila sam prvi veći članak o zanevarenim slikama Gustava Klimta u Rijeci, što je pobudilo veliko zanimanje austrijskih i hrvatskih povjesničara umjetnosti. Budući da se ubrzo nakon toga počeo pripremati i program za Rijeku – europsku prijestolnicu kulture, bio je logičan odabir da se u sklopu te manifestacije održi i izložba nepoznatog Klimta. Slike su 2018. demontirane sa svojih izvornih mjesta u kazališnoj zgradi i prebačene na restauriranje. Tri slike Gustava Klimta i tri slike Franza Matscha restaurirala je Ana Rušin Bulić u riječkom odjelu Hrvatskog restauratorskog zavoda, dok je tri slike Ernsta Klimta restaurirao Slobodan Radić u zagrebačkom odjelu.

Čišćenje slika i restauratorski postupak otkrili su da su slikane tutkalnom tehnikom koja je trebala imitirati zidno slikarstvo, a ispod

Deborah Pustišek Antić ispred slika Franza Matscha

Slika Ernsta Klimta za proscenij kazališta u Rijeci

lazurnih namaza boje do izražaja je došao Klimtov crtež na podlozi slikarskog platna, kojim je iscrtao konture kompozicije. Velik doprinos istraživanju dala je dr. Marian Bisanz-Prakken, stručnjakinja za Klimtove crteže, koja je evidentirala trinaest crteža koji se dovode u vezu s riječkim slikama, na kojima je studirao poze i draperije prikazanih likova. Provedeno komparativno istraživanje potvrdilo je izniman značaj djela slavnoga Gustava Klimta unutar korpusa hrvatskih kazališnih dekoracija, ali i cjelokupnog slikarstva u 19. stoljeću kao vrhunska umjetnička djela historicističkog simbolizma naglašenog antičkog žanra. Slike velikih dimenzija Franza Matscha te Ernsta i Gustava Klimta dostojno reprezentiraju aktualni trenutak bečke umjetničke scene 1880-ih godina u jeku visokog (zrelog) historicizma, čiji su se stilski utjecaji prelijevali diljem Monarhije. Ne manje značajna je i njihova novopotvrđena revalorizacija unutar cjelokupnog Klimtova opusa, koja svjedoči o umjetničkoj prekretnici koja se dogodila upravo na primjeru riječkih slika na kojima Klimt sazrijeva kao crtač i slikar koji samouvjerenost signira svoja djela.

Izložbu u novom prostoru Muzeja grada Rijeke, nekadašnjoj palači šećerane, koncipirala je kustosica Deborah Pustišek Antić. U relativno malobrojnom slikarskom opusu jednog od najznačajnijih svjetskih umjetnika riječke slike svojim dimenzijama, zahtjevnim kompozicijama i složenim ikonografskim sadržajem predstavljaju iznimnu vrijednost koja ih ovom izložbom trajno upisuje u registar hrvatske i svjetske umjetničke baštine. Izložba u Muzeju grada Rijeke otvorena je **od travnja do listopada 2021.**

Ana Rušin Bulić i Goran Bulić pri restauraciji Klimtove slike Antonio i Kleopatra - alegorija tragedije, 1885.

Gustav Klimt, Orfej i Euridika - alegorija poezije, 1885.